

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

3000

Vragen van het lid **Van den Berg** (CDA) aan de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat over *het bericht «Hoe het CBS en T-Mobile de privacy schonden»* (ingezonden 15 maart 2021).

Antwoord van Minister **Blok** (Economische Zaken en Klimaat), mede namens Staatssecretaris Keijzer (Economische Zaken en Klimaat) (ontvangen 1 juni 2021). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2020–2021, nr. 2243.

Vraag 1

Bent u bekend met het bericht «Hoe het CBS en T-Mobile de privacy schonden»?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Wat is uw eerste reactie op deze berichtgeving?

Antwoord 2

Het Agentschap Telecom en de Autoriteit Persoonsgegevens doen op dit moment als toezichthouders samen onderzoek naar aanleiding van het NRC-artikel. In dit onderzoek wordt bekeken wat er precies gebeurd is en of daarbij privacyregels zijn geschonden. De resultaten van dit onderzoek zullen moeten worden afgewacht alvorens hierop een reactie kan worden gegeven.

Vraag 3

Vanaf welk moment bent u op de hoogte van deze kwestie? Welke acties hebt u tot dusver ondernomen?

Antwoord 3

Als Minister van Economische Zaken en Klimaat ben ik politiek verantwoordelijk voor de wetgeving omtrent het CBS en het budget. Het CBS is een zelfstandig bestuursorgaan en derhalve niet hiërarchisch ondergeschikt aan de Minister. Dit brengt met zich mee dat ik geen aanwijzingen aan het CBS kan geven op dossierniveau en dat ik ook niet van alle individuele contracten

¹ NRC, 11 maart 2021, «Hoe het CBS de privacy schond», <https://www.nrc.nl/nieuws/2021/03/10/hoe-het-cbs-de-privacy-schendt-a4035030>

die het CBS sluit op de hoogte word gesteld. Hierdoor ligt het dus niet voor de hand dat ik van tevoren op de hoogte word gesteld van een dergelijke samenwerking tussen T-Mobile en het CBS. Naar aanleiding van het NRC-artikel ben ik geïnformeerd over deze kwestie. Het publicatiebeleid en de methoden waarmee de statistieken gemaakt worden, vallen onder de eigen verantwoordelijkheid van de DG CBS. Directe politieke invloed op de onderzoeksmethoden en de wijze van publicatie van de resultaten van statistieken zou de geloofwaardigheid en de betrouwbaarheid van de onderzoeken ter discussie kunnen stellen.

Vraag 4

Klopt het dat het verkrijgen van toegang tot de data van telecomproviders hoog op de agenda van staat van de Europese statistiebureaus en het Nederlandse Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), zoals naar voren komt uit de correspondentie bij vernoemd nieuwsbericht?

Antwoord 4

Dat is juist. Het gebruik van mobiele data voor statistiek komt in diverse Europese landen voor. Zo heeft de Europese Commissie op 8 april 2020 een aanbeveling uitgebracht over het gebruik van o.a. geanonimiseerde mobiliteitsgegevens bij de bestrijding van Covid-19². Ook voor andere statistieken gebruiken diverse landen telecomdata. Zo gebruikt Destatis (het Duitse federale statistiebureau) mobiele telefoniedata voor informatie over mobiliteit³ en voor bevolkingsstatistieken⁴, en gebruikt het Belgische statistiebureau dergelijke data voor woon-werkverkeer⁵.

Vraag 5

Welke afspraken hebben het CBS en T-Mobile gemaakt over het uitwisselen van datasets? Kunt u de Kamer, desnoods vertrouwelijk, inzage geven in de documenten waarin deze afspraken en bijbehorende voorwaarden zijn vastgelegd?

Antwoord 5

De overeenkomst tussen het CBS en T-Mobile waarin de voorwaarden voor samenwerking zijn opgenomen, is openbaar gemaakt⁶.

Vraag 6

Van hoeveel mobiele klanten van T-Mobile, en eventuele andere telecomproviders, zijn gegevens uitgewisseld? Is het juist dat deze klanten hiervan niet op de hoogte zijn? In hoeverre is dit toegestaan?

Antwoord 6

Volgens het CBS heeft het geen toegang gehad tot individuele klantgegevens van personen. Het CBS en T-Mobile hebben aangegeven dat het CBS inzicht heeft gehad in gegevens die niet herleidbaar zijn tot klanten en dat de gegevens waar het om gaat geen exacte plaatsbepaling aangeven. Dit neemt niet weg dat er toch vragen zijn gerezen over het verstrekken van gegevens van T-Mobile aan het CBS. Daarom is er een onderzoek ingesteld door het Agentschap Telecom daarin bijgestaan door de Autoriteit Persoonsgegevens.

Vraag 7

Kunt u uitleggen waarom voor een dergelijke uitwisseling van gegevens in het kader van een «pilot-project», zoals een woordvoerder van het CBS omschrijft, geen toestemming nodig zou zijn, terwijl voor een vergelijkbaar initiatief in het kader van coronabestrijding parlementaire goedkeuring gevraagd zou worden?

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/nl/TXT/?uri=CELEX%3A32020H0518>

³ <https://www.destatis.de/DE/Service/EXDAT/Datensaetze/mobilitaetsindikatoren-mobilfunkdaten.html>

⁴ <https://www.destatis.de/DE/Service/EXDAT/Datensaetze/mobilfunkdaten.html>

⁵ https://statbel.fgov.be/sites/default/files/files/documents/Analyse/NL/10_NL_Mobile%20Phone%20Data_web_v6.pdf

⁶ <https://www.t-mobile.nl/company/media/pdf/Overeenkomst%20pilot%20CBS%20T-Mobile.pdf>

Antwoord 7

De Telecommunicatiewet maakt het de aanbieders van telecommunicatiediensten mogelijk om zonder toestemming van de gebruikers locatiegegevens te verwerken onder de voorwaarde dat deze gegevens zijn geanonimiseerd. Na de anonimisering mogen de gegevens, als de aanbieders van telecommunicatiediensten dat zouden willen, ook met derden worden gedeeld. Het CBS geeft aan dat het in de pilot ging om vrijwillig door de aanbieder ter beschikking gestelde geanonimiseerde gegevens. Voor wat betreft het gebruik van telecommunicatiedata voor de bestrijding van Covid-19 hebben diverse aanbieders verklaard hieraan alleen te willen meewerken als zij daartoe wettelijk verplicht worden. In de Tijdelijke wet informatieverstrekking RIVM in verband met de bestrijding van Covid-19 is een dergelijke verplichting voor aanbieders opgenomen. Daarnaast zijn in het wetsvoorstel regels opgenomen over de wijze waarop de telecommunicatie-aanbieders de gegevens aan het CBS moeten leveren.

Vraag 8

Kunt u aangeven of er sprake is van een uitwisseling van geanonimiseerde, niet tot individuele personen herleidbare gegevens en/of gepseudonimiseerde data dan wel van data van niet-anonieme bellers?

Antwoord 8

Zie antwoord op vraag 6. Het is aan de toezichthouders het Agentschap Telecom en de Autoriteit Persoonsgegevens om dit te beoordelen.

Vraag 9

Kunt u duiden hoezeer de ontwikkeling van een algoritme ten behoeve van het leveren van mobiliteitsinformatie aan overheden, bekostigd met overheidsgeld en in gebruik door commerciële partijen, en het verrijken van databestanden ten behoeve van het in kaart brengen van financiële relaties binnen huishoudens binnen de nieuwe beleidsregels voor het CBS vallen?

Antwoord 9

Voor deze pilot uit 2017 waren de nieuwe beleidsregels (Beleidsregel taakuitoefening CBS) van 1 juli 2020 niet van toepassing, bovendien betrof de pilot ook geen aanvullende statistische dienst waar de beleidsregels betrekking op hebben. Over het algemeen geldt dat het antwoord op de vraag of de Beleidsregel op een bepaalde activiteit van toepassing is, afhankelijk is van het soort activiteit. Op aanvullende statistische diensten is de Beleidsregel taakuitoefening CBS van toepassing, op activiteiten die worden bekostigd uit de algemene (lumpsum)bijdrage van de Minister van Economische Zaken en Klimaat niet.

Vraag 10

Bent u bereid de Autoriteit Persoonsgegevens om een oordeel te vragen over deze activiteiten en de werkwijze van het CBS?

Antwoord 10

De Autoriteit Persoonsgegevens en het Agentschap Telecom doen reeds onderzoek naar de pilot van het CBS met T-Mobile.

Vraag 11

Hoe zijn de verschillende onderdelen van de motie-Van den Berg/Wiersma over het tegengaan van oneerlijke concurrentie door het CBS uitgevoerd?⁷

Antwoord 11

Graag verwijs ik u hiervoor naar de Kamerbrief die ik 1 juli 2020 heb verstuurd naar de Tweede Kamer over de Consultatieverslagen Beleidsregel taakuitoefening CBS en Regeling werkzaamheden derden CBS en moties Van den Berg en Wiersma⁸. Hierin informeer ik over het uitvoeren van de motie Van den Berg/Wiersma door het CBS. In het kort komt het erop neer dat het CBS het gevraagde onafhankelijke toezicht op naleving van de beleidsregels

⁷ Kamerstuk 35 300 XIII, nr. 95

⁸ Kamerstuk 35 300, nr. 105

in de motie heeft uitgevoerd door het aanstellen van een Competitive Neutrality Officer. Deze functionaris weegt de belangen van marktpartijen mee, heeft kennis van mededingingsvraagstukken en adviseert op onafhankelijke wijze over de toepassing van de Beleidsregel taakuitoefening CBS en de Regeling werkzaamheden derden CBS. Deze functionaris moet minimaal een keer per jaar schriftelijk verslag uitbrengen aan de directeur-generaal van het CBS. Ik heb in de Kamerbrief toegezegd om de Kamer over dit verslag jaarlijks te rapporteren. Dit zal ik aankomende zomer doen. Daarnaast heeft de directeur-generaal van het CBS een onafhankelijke klachtencommissie ingesteld met als voorzitter Michaël van Straalen waar marktpartijen klachten kunnen indienen over gedragingen van het CBS met betrekking tot de toepassing van de Beleidsregel taakuitoefening CBS of de Regeling werkzaamheden derden CBS. Ook is in de Raad van Advies van het CBS Henk Don benoemd als extra lid met een achtergrond in mededingingsvraagstukken. De Raad van Advies kijkt met de blik van een externe toezichthouder naar het CBS.

Vraag 12

Is uw indruk dat sinds de inwerkingtreding van de nieuwe beleidsregels het gedrag van het CBS op de markt voor statistiekonderzoek ten goede is veranderd? Waar blijkt dit uit?

Antwoord 12

De interne werkprocessen bij het CBS en de externe communicatie zijn in 2020 in lijn gebracht met de Beleidsregel taakuitoefening CBS en de Regeling werkzaamheden derden CBS. Zo registreert het CBS alle verzoeken voor aanvullende statistische diensten centraal en is er een stroomschema en afwegingskader opgesteld ter ondersteuning bij het maken van afwegingen om een verzoek wel of niet te honoreren. Mijn vorige antwoord op vraag 11 beschrijft hoe het verdere toezicht is geregeld. Aankomende zomer zal ik de Kamer informeren over het verslag van de Competitive Neutrality Officer over de uitvoering van de Regeling werkzaamheden derden CBS en de Beleidsregel taakuitoefening CBS. Conform de toezegging aan uw Kamer zullen de regelingen twee jaar na inwerkingtreding worden geëvalueerd (in 2022).

Vraag 13

Hebt u sinds de inwerkingtreding van de nieuwe beleidsregels nog klachten van commerciële statistiekbureaus of andere partijen ontvangen over oneerlijke concurrentie door het CBS? Zo ja, wat hebt u met deze klachten gedaan?

Antwoord 13

Er zijn tot heden geen formele klachten ingediend bij de ingestelde klachtencommissie van het CBS. Wel loopt er momenteel een rechtszaak over de Beleidsregel taakuitoefening CBS en de Regeling werkzaamheden derden CBS. Deze rechtszaak is aangespannen door een brancheorganisatie voor marktonderzoek. Deze organisatie vordert onder meer een verklaring voor recht dat de Regeling werkzaamheden derden CBS onverbindend is, omdat volgens deze regeling onder het begrip derden enkel private partijen moeten worden verstaan.

Vraag 14

Wanneer is het onderzoek door het Agentschap Telecom naar mogelijke privacyschendingen afgerond? Zal dit met de Kamer worden gedeeld?

Antwoord 14

Het formele onderzoek naar mogelijke overtredingen van de wet- en regelgeving bij het verstrekken van (toegang tot) telecommunicatiegegevens van T-Mobile aan het CBS is begin maart door het Agentschap Telecom gestart. De Autoriteit Persoonsgegevens draagt aan het onderzoek bij, met expertise op het gebied van persoonsgegevens. Een einddatum is nog niet bekend, die hangt mede af van de feiten die uit dit onderzoek naar voren komen. De uitkomst van het onderzoek zal met de Kamer gedeeld worden.

Vraag 15

Bent u bereid om hangende het onderzoek door de Autoriteit Persoonsgegevens het CBS te verzoeken alle voornoemde en verwante activiteiten te staken, totdat er duidelijkheid is over de privacy, gevolgde procedures en werkwijze, aard van uitgewisselde data en toegang van CBS-medewerkers tot die data?

Antwoord 15

Het CBS heeft aangegeven dat het op dit moment geen activiteiten onderneemt waarbij mobiele telefoniedata worden gebruikt om statistieken te produceren.

Vraag 16

Deelt u de mening van het CBS dat «de data zo privacygevoelig zijn dat als er één partij vertrouwd kan worden om dit te analyseren dat het CBS is»?

Antwoord 16

Ik heb vooralsnog geen reden om daar aan te twijfelen. Van belang in dit verband is dat jaarlijks audits door externe auditors worden uitgevoerd, waaronder op het gebied van privacy. Het CBS heeft onlangs opnieuw het privacy certificaat «Privacy Audit Proof», dat gebaseerd is op het Privacy Control Framework, ontvangen⁹. Dit neemt niet weg dat ik niet vooruit wil lopen op de resultaten van het onderzoek van het Agentschap Telecom en de Autoriteit Persoonsgegevens.

⁹ <https://www.cbs.nl/nl-nl/over-ons/organisatie/privacy/iso-en-privacycertificering>